

Sygn. akt IV C 431/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2024 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Karol Smaga

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Marzena Grajek

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2024 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W.

przeciwko (...) Bank (...) Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. oddala powództwo,

II. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W. na rzecz (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. kwotę 5.417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IV C 431/23

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 maja 2023 roku powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda kwoty 117.729,31 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od powyższej kwoty od dnia 6 maja 2023 roku do dnia zapłaty.

Jednocześnie domagał się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych (k. 3-14).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego (art. 98 § 1¹ kpc), w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z uiszczoną opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych (k. 47-54).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Umową sporządzoną dnia 13 listopada 2018 roku M. M. za pośrednictwem (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zawarł z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. umowę konsolidacyjnego kredytu gotówkowego. W dacie zawarcia umowy M. M. prowadził działalność rolniczą w formie gospodarstwa rolnego, w ramach której sprzedawał wytworzone produkty rolne. W dacie zawierania umowy podlegał jako rolnik ubezpieczeniom emerytalno-

rentowym oraz wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim (umowa – k. 21-24, karta informacyjna kredytobiorcy – k. 57, faktury VAT – k. 58-107, zaświadczenie – k. 108).

Bank na wniosek Kredytobiorcy udzielił mu na okres 120 miesięcy kredytu w kwocie 205.170,29 złotych na sfinansowanie potrzeb konsumpcyjnych Kredytobiorcy i na spłatę kredytu, prowizji bankowej za udzielenie kredytu płatnej jednorazowo oraz składki ubezpieczeniowej z tytułu umowy ubezpieczenia Kredytobiorcy. Całkowita kwota kredytu wynosiła 150.000 złotych. Nie obejmowała ona kredytowania kosztów Kredytu (umowa – k. 21-24).

W związku z zawarciem umowy i udzieleniem kredytu Kredytobiorca ponosił następujące koszty: a) prowizji bankowej za udzielenie kredytu płatnej jednorazowo w kwocie 55.170,29 złotych, b) składki ubezpieczeniowej z tytułu umowy ubezpieczenia Kredytobiorcy w kwocie 0,00 złotych oraz c) odsetek od kapitału kredytu w kwocie 104.270,37 złotych. Jednocześnie zgodnie z wolą Kredytobiorcy wyrażoną we wniosku o udzielenie kredytu Bank kredytował wymienione koszty udzielenia kredytu, które to koszty zostały ujęte w kwocie kredytu (umowa – k. 21-24).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu podpisania umowy wynosiła 8,79 % w stosunku rocznym. Całkowita kwota do zapłaty przez Kredytobiorcę ustalona w dniu zawarcia umowy wynosiła 309.440,66 złotych. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień zawarcia umowy wynosiła 18 % (umowa – k. 21-24).

Raty kredytu były równe i były płatne w okresach miesięcznych 20 dnia każdego miesiąca. Wysokość raty kredytu wynosiła 2.575,75 złotych z zastrzeżeniem, że wysokość pierwszej raty kredytu, która jest ratą wyrównawczą, nie była wyższa niż 2.926,41 złotych. Pierwsza rata płatna była do dnia 20 grudnia 2018 roku, a ostatnia do dnia 20 listopada 2028 roku. Niniejsza umowa nie przewidywała gwarancji spłaty całkowitej kwoty kredytu wypłaconego na jej podstawie (umowa – k. 21-24).

Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp. Zmiana oprocentowania kredytu następowała 6 dnia po terminie wymagalności raty w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp, czego konsekwencją miała być zmiana wysokości rat kredytowych wymagalnych po dokonaniu zmiany stopy procentowej. Jeżeli w miesiącu, w którym miała miejsce zmiana stopy WIBOR 3M o co najmniej 0,25 pp., rata nie była wymagana na skutek karencji w spłacie uzgodnionej przez strony, wówczas zmiana oprocentowania następowała 6 dnia po dniu, w którym rata byłaby wymagalna, gdyby nie zastosowano karencji w spłacie kredytu (umowa – k. 21-24).

Bank zgodnie z „Tabelą opłat i prowizji (...) Banku S.A. dla Klientów indywidualnych – Kredyty i P.” pobierał opłaty i prowizje za wykonanie czynności wynikających z Umowy albo związanych z jej obsługą lub zmianą. Czynności podlegające opłacie stanowiły: a) zmiana na wniosek kredytobiorcy harmonogramu spłaty kredytu, b) zmiana stopy procentowania kredytu ze stałej na zmienną lub odwrotnie, c) opłata za zawarcie aneksu restrukturyzacyjnego, d) opłata za zaświadczenie o kwocie pozostałej do całkowitej spłaty kredytu, e) opłata za wydanie opinii dotyczącej realizacji umowy kredytu, f) zaświadczenie o spłacie kredytu (umowa – k. 21-24).

W przypadku opóźnienia w terminowym regulowaniu przez Klienta zobowiązań pieniężnych wynikających z umowy Bank miał pobierać od kwoty niespłaconych w terminie zobowiązań podwyższone odsetki, w wysokości odsetek maksymalnych. Bank mógł rozwiązać umowę m.in. w sytuacji, w której Kredytobiorca opóźnił się z zapłatą pełnej raty wynikającej z harmonogramu spłat, za co najmniej jeden okres płatności pod warunkiem wezwania Kredytobiorcy przez Bank do zapłaty zaległości w terminie nie krótszym niż 14 dni roboczych i braku spłaty zaległości w odpowiedzi na to wezwanie we wskazanym przez Bank terminie oraz nastąpiło niedotrzymanie przez Kredytobiorcę warunków udzielenia Kredytu (umowa – k. 21-24).

Kredytobiorca miał prawo bez podania przyczyni odstąpić od umowy w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia. Odstąpienie od umowy dokonywało się przez złożenie Bankowi lub P. kredytowemu pisemnego oświadczenia na adres

wskazany we wręczanym Kredytobiorcy wzorze oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Dla zachowania powyższego terminu wystarczające było wysłanie oświadczenia przed upływem tego terminu (umowa – k. 21-24).

Kredytobiorca miał prawo do złożenia w każdym czasie w okresie trwania umowy dyspozycji całkowitej lub częściowej spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie ze środków zgromadzonych na Rachunku Kredytu. Po dokonaniu przedterminowej spłaty Bank wysyłał do Kredytobiorcy nowy harmonogram spłat (umowa – k. 21-24).

Kredytobiorca przeznaczył kredyt w części na koszty leczenia nowotworu matki. Pozostałą część wykorzystano na remont domu oraz na spłatę kredytu zaciągniętego na cele konsumpcyjne. Kredyt nie był przeznaczony na koszty związane z prowadzeniem działalności rolniczej (zeznania świadka M. M. – k. 139v).

Kolejno M. M. zawarł z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. w dniu 2 lutego 2023 roku umowę przelewu wierzytelności. Na mocy umowy cedent przelał w celu windykacji należności na rzecz cesjonariusza wszelkie wierzytelności pieniężne obecne i przyszłe wraz ze wszystkimi przynależnymi do wierzytelności prawami (m.in. odsetki za zwłokę i opóźnienie) wynikające z zastosowania tzw. sankcji kredytu darmowego, określonej w art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim w odniesieniu do umowy kredytu konsumenckiego numer (...) z dnia 13 listopada 2018 roku wobec (...) Bank S.A. gdzie górna granica wartości wierzytelności to wszelkie zapłacone przez konsumenta koszty kredytu tj. m.in. odsetki umowne i prowizja (umowa powierniczego przelewu wierzytelności – k. 25).

Cedent oświadczył, że wierzytelności nie były obciążone prawami osób trzecich i wadami prawnymi, przyjął do wiadomości, że ostateczna wysokość wierzytelności mogła zostać określona dopiero w wyniku przeprowadzenia postępowania dowodowego w postępowaniu sądowym. Cedent zobowiązał się przekazać cesjonariuszowi wszelkie dokumenty konieczne do skutecznego dochodzenia roszczeń od dłużnika, które obejmowały w szczególności dokumentację kredytową oraz korespondencję prowadzoną z dłużnikiem, decyzje wydane przez dłużnika. W przypadku gdyby którekolwiek z oświadczeń Cedenta wymienionych w umowie nie odpowiadało prawdzie cesjonariusz mógł w każdym czasie skorzystać z prawa odstąpienia od umowy. Cedent był zobowiązany w takiej sytuacji do zwrotu wszelkich otrzymanych od cesjonariusza kwot pieniężnych w terminie 7 dni od dnia przesłania oświadczenia o odstąpieniu od umowy. W celu realizacji umowy cedent udzielił cesjonariuszowi pełnomocnictwa w zakresie niezbędnym do realizacji przedmiotowej umowy, w szczególności do złożenia oświadczenia wynikającego z art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim, przewidującego sankcję tzw. kredytu darmowego (umowa powierniczego przelewu wierzytelności – k. 25).

Cesjonariusz zobowiązał się do przekazania cedentowi 50 % wyegzekwowanego od dłużnika świadczenia obejmującego należność główną w terminie 14 dni od dnia wyegzekwowania świadczenia od dłużnika (faktycznego otrzymania środków pieniężnych przez cesjonariusza). Świadczenie obejmujące koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego przysługujące cesjonariuszowi. Zasada powyższa miała również zastosowanie w przypadku częściowego zaspokojenia roszczenia przez dłużnika. W przypadku niemożności skutecznego wyegzekwowania nabytej przez cesjonariusza wierzytelności w całości bądź w części, wierzytelność będąca przedmiotem niniejszej umowy miała zostać przeniesiony w całości lub w odpowiedniej części z cesjonariusza na cedenta (przelew zwrotny), zaś niniejsza umowa wygasła (umowa powierniczego przelewu wierzytelności – k. 25).

W dniu 24 stycznia 2023 roku M. M. udzielił (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. oraz Bankowi upoważnienia do ujawnienia informacji i udostępnienia dokumentów objętych tajemnicą bankową. W tym samym dniu udzielił również (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia wynikającego z art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim. Pismem z tego samego dnia M. M. zawiadomił Bank, że zawarł umowę przelewu wszelkich wierzytelności pieniężnych, obecnych i przyszłych wraz ze wszystkimi przynależnymi do wierzytelności prawami (m.in. odsetkami za zwłokę i opóźnienie), wynikających z zastosowania tzw. sankcji kredytu darmowego, określonej w art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim, w odniesieniu do ww. umowy o kredyt konsumencki (upoważnienie – k. 26, pełnomocnictwo – k. 32, zawiadomienie – k. 33).

Wnioskiem z dnia 2 lutego 2023 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. zwróciła się do banku o ujawnienie informacji objętych tajemnicą bankową, a dotyczących umowy kredytu, poprzez wskazanie kwoty kredytu dotychczas spłaconego przez kredytobiorcę z wyszczególnieniem kwoty spłaconego kapitału, kwoty spłaconych odsetek i kwoty spłaconych kosztów pozaodsetkowych wraz z sumarycznym podsumowaniem każdej z wymienionych wyżej kwot oraz wydanie na tę okoliczność stosowanego dokumentu. W odpowiedzi (...) Bank Spółka Akcyjna przesłał szczegółowe rozliczenie kredytu nr (...) (wniosek – k. 34, odpowiedź – k. 35-36).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie załączonych do akt sprawy, a wymienionych wyżej dokumentów a także zeznań świadka M. M..

Sąd dał wiarę tym dokumentom, gdyż ich prawdziwość i wiarygodność w świetle wszechstronnego rozważenia zebranego materiału nie nasuwa żadnych wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka, albowiem są logiczne i spójne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc Sąd pominął dowód zawnioskowany w punkcie 4 pozwu i w punkcie II pisma powoda z dnia 1 września 2023 roku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo podlegało oddaleniu.

Na wstępie podnieść należy, że w przedmiotowej sprawie strony nie kwestionowały samego faktu zawarcia umowy o kredyt oraz jej postanowień.

Osią sporu między stronami natomiast pozostawał charakter uprawnienia prawnokształtującego wynikającego z treści art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku (Dz. U. z 2022 roku, poz. 246 t.j.) o kredycie konsumenckim.

Zgodnie z tym przepisem w przypadku naruszenia przez kredytodawcę art. 29 ust. 1, art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 10, 11, 14-17, art. 31-33, art. 33a i art. 36a-36c konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie. Jeżeli kredytodawca w umowie nie określił zasad i terminów spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w równych ratach, płatnych co miesiąc, od dnia zawarcia umowy. Jeżeli umowa o kredyt konsumencki nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w terminie:

- 1) pięciu lat - w przypadku kredytów konsumenckich do wysokości 80 000 zł;
- 2) dziesięciu lat - w przypadku kredytów konsumenckich powyżej 80 000 zł.

W przypadkach, o których mowa w ust. 1, konsument ponosi koszty ustanowienia zabezpieczenia kredytu przewidziane w umowie. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, wygasa po upływie roku od dnia wykonania umowy.

Powód, powołując się na powyższy przepis, wskazał szereg naruszeń, których miał dopuścić się pozwany Bank względem konsumenta, co miało skutkować sankcją kredytu darmowego.

W odpowiedzi pozwany Bank oprócz zakwestionowania merytorycznej możliwości skorzystania przez kredytobiorcę z przewidzianego przepisu podniósł również zarzuty formalne, kwestionujące podstawę legitymacji procesowej powoda w niniejszym procesie a także brak statusu konsumenta po stronie powoda. Kwestionował ponadto wysokość żądanej kwoty. Pozwany wskazał po pierwsze, że umowa kredytu zawarta pomiędzy pozwanym a M. M. nie miała konsumenckiego charakteru, gdyż M. M. w dniu zawarcia umowy prowadził gospodarstwo rolne, w związku z czym kredyt mógł zostać przeznaczony na całości bądź w części na cele związane z prowadzeniem działalności rolniczej. Po drugie okoliczności sprawy miały wskazywać, że kredytobiorca nie złożył przed zawarciem umowy cesji

z powodem oświadczenia, o jakim mowa w art. 45 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim. Umowa powierniczego przelewu wierzytelności datowana była na 2 lutego 2023 roku, zaś oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego podpisane przez prezesa powodowej spółki na dzień 21 kwietnia 2023 roku. W ocenie pozwanego Banku nawet w momencie przyjęcia, że do zawarcia takiej umowy przelewu wierzytelności doszło, to takowa umowa cesji byłaby nieważna ze względu na sprzeczność z właściwością zobowiązania wynikającego z zawartej umowy kredytu konsumenckiego, gdyż zdaniem pozwanego uprawnienie do złożenia oświadczenia na mocy art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim przysługiwało jedynie kredytobiorcy.

Po trzecie pozwany podniósł, że powód formułując konkretne zarzuty pod adresem umowy mylił obowiązek zawarcia poszczególnych postanowień w umowie kredytu z wymogiem sformułowania tychże postanowień w szczególności, zgodny z jego życzeniami sposób. Jego zdaniem umowa kredytu zawierała wszystkie elementy wymienione w art. 30 ustawy o kredycie konsumenckim, zaś zarzuty powoda pod adresem umowy kredytu miały się opierać o rzeczywistość błędną rozszerzającą wykładnię przepisów przywołanej ustawy.

Jako pierwsze w analizowanej sprawie należało poddać kwestię legitymacji procesowej powoda do występowania z przedmiotowym roszczeniem, co stanowi kwestię wstępną.

W analizowanej sprawie legitymację procesową do wystąpienia z niniejszym pozwem powód upatrywał w zarówno udzielonym mu przez kredytobiorczynię pełnomocnictwie jak również cesji wierzytelności obejmującej wierzytelność wynikającą z zastosowania art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim.

W odniesieniu do zawartej przez powoda z kredytobiorcą umowy cesji wierzytelności jej przedmiotem były wierzytelności przyszłe, które w doktrynie i judykaturze zalicza się do różnorodnej kategorii, obejmującej wierzytelności warunkowe (terminowe), wierzytelności, u podłoża których leży częściowo zrealizowany stan faktyczny, oraz nadzieję na powstanie wierzytelności. Wierzytelności, u podłoża których leży tylko częściowo zrealizowany stan faktyczny uzasadniający ich powstanie, jako prawa podmiotowe powstają dopiero w momencie ziszczenia się brakującego elementu danego stanu faktycznego (*conditio iuris*) (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 listopada 2016 roku, I ACa 1915/15). Tym samym warunkiem skutecznej cesji wierzytelności jest istnienie tego prawa i dlatego wierzytelność przyszła może przejść na nabywcę dopiero z chwilą jej powstania (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2002 roku, IV CKN 1471/00, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 roku, V CSK 379/15).

Oprócz samego warunku powstania wierzytelności, wierzytelność ta musi być jednoznacznie zindywidualizowana, co dotyczy to przede wszystkim oznaczenia stosunku zobowiązaniowego, którego elementem jest zbywana wierzytelność, czyli należy oznaczyć strony stosunku zobowiązaniowego a także przedmiot świadczenia. Jak konsekwentnie wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie, minimalnym sposobem oznaczenia wierzytelności przyszłej jest wskazanie tytułu powstania wierzytelności - stosunku prawnego, z którego wierzytelność wynika, osoby dłużnika oraz wierzyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2002 roku, IV CKN 1471/00; wyrok SN z dnia 11 maja 1999 roku, III CKN 423/98).

Mając na uwadze powyższej poczynione uwagi należało wskazać, iż po pierwsze w chwili umowy kredytobiorca nie dysponował żadną wierzytelnością w stosunku do Banku, a jedynie uprawnieniem prawno-kształującym wynikającym z treści art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim tj. uprawnieniem do złożenia oświadczenia woli o określonej w tym przepisie treści. Z uwagi na osobisty charakter takich oświadczeń, ich przelew nie jest prawnie skuteczny, czego ponadto jak trafnie zauważył pozwany, strony nie wymieniły w treści przedmiotu umowy cesji wierzytelności, a więc ich intencją nie była nawet próba przelewu uprawnienia prawokształtującego. Z tego względu umowa cesji wierzytelności w chwili zawarcia umowy miała jedynie skutek zobowiązujący do czasu złożenia oświadczenia na mocy art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim. Po złożeniu oświadczenia była natomiast w pełni wiążąca i skuteczna.

Umowa cesji w ocenie Sądu była również odpowiednio zindywidualizowana. Zgodnie z treścią umowy cedent przelał w celu windykacji należności na rzecz cesjonariusza wszelkie wierzytelności pieniężne obecne i przyszłe

wraz ze wszystkimi przynależnymi do wierzytelności prawami (m.in. odsetki za zwłokę i opóźnienie) wynikające z zastosowania tzw. sankcji kredytu darmowego, określonej w art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim w odniesieniu do umowy kredytu konsumenckiego numer (...) z dnia 13 listopada 2018 roku wobec (...) Bank S.A. gdzie górna granica wartości wierzytelności to wszelkie zapłacone przez konsumenta koszty kredytu tj. m.in. odsetki umowne i prowizja. Umowa określała w swej treści zarówno wierzyciela – cedenta, dłużnika – (...) S.A. oraz stosunek prawny wynikający z przepisu ustawy tj. art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim, wobec którego stosunkiem podstawowym była umowa kredytu konsumenckiego numer (...) z dnia 13 listopada 2018 roku. Umowa co więcej zawierała górną wartość wierzytelności, wskazując, że były to wszelkie zapłacone przez konsumenta koszty kredytu tj. m.in. odsetki umowne i prowizja.

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej umowa kredytu miała również konsumencki charakter. W umowie nie wskazano bowiem wprost celu udzielonego kredytu, przy czym umowa w swej treści wskazywała na charakter konsumencki. Przesłuchany w sprawie świadek twierdził natomiast, że cel umowy nie był związany z prowadzoną przez niego działalnością rolniczą a opłaceniem leczenia matki, przeprowadzeniem remontu domu oraz spłatę innego kredytu zaciągniętego na cele konsumpcyjne. Przedłożone z kolei faktury potwierdzają jedynie, że w chwili zaciągnięcia przez M. M. kredytu prowadził on działalność rolniczą. Nie przesądzają natomiast o tym, że kredyt został wykorzystany przez niego na cele rolnicze. Tym samym zdaniem Sądu powód dostatecznie wykazał konsumencki charakter umowy kredytu.

Odnosząc się natomiast do argumentacji powoda związanej z sankcją kredytu darmowego, o której mowa w art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim (dalej jako: ukk) wskazania wymaga, iż w razie uchybienia przez kredytodawcę określonym obowiązkom informacyjnym na etapie przedkontraktowym, wynikającym z przepisów art. 29 ust. 1, art. 30 ust. 1 pkt 1 – 8, 10, 11, 14 – 17, art. 31 – 22, art. 33a i 36a – 36c ukk, konsumentowi przysługuje uprawnienie do zwrotu kwoty kredytu w wysokości kapitału, bez konieczności zapłaty na rzecz kredytodawcy odsetek oraz pozostałych kosztów zastrzeżonych w umowie kredytu (określonych w art. 5 pkt 6 ukk), co czyni z umowy kredytu de facto stosunek nieodpłatny (tak: M. Grochowski, Komentarz do art. 45 [w:] K. Osajda (red.), Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz, Wyd. 2, Warszawa 2019, nb. 1).

Powołany wyżej przepis art. 45 ukk implementuje ogólny art. 23 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. U. UE L z dnia 22 maja 2008 roku), który nakazuje stosowanie skutecznych, proporcjonalnych i odstrasżających sankcji, mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z tą dyrektywą. Przepis ten przewiduje sankcję bardzo daleko idącą, wysoce restrykcyjną (wręcz radykalną) wobec banków. Wprowadzona tym przepisem sankcja kredytu gratisowego polega na odebraniu kredytodawcy uprawnienia do żądania od kredytobiorcy oprocentowania i innych kosztów związanych z udzieleniem kredytu. Sankcja bardzo dotkliwa ze względu na fakt, że zapłata oprocentowania i innych kosztów stanowi główny powód, dla którego banki zawierają umowy kredytowe. W związku z tym przepis ten ma charakter wyjątkowy i nie należy go interpretować rozszerzająco (*exceptiones non sunt extendendae*), a jego wykładnia winna być ścisła. Sankcja kredytu darmowego nie powstaje zatem, gdy kredytodawca naruszył obowiązek, którego źródłem jest przepis niewymieniony w art. 45 ust. 1 ukk, postanowienie umowy, zasady współżycia społecznego lub ustalone zwyczaje (zob. art. 56 kc). Katalog określony w art. 45 ust. 1 ukk ma charakter zamknięty i – jak już wskazywano – ze względu na wyjątkowy, sankcyjny charakter regulacji nie podlega wykładni rozszerzającej ani wnioskowaniu per analogiam.

Umowa kredytu została uregulowana w art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe. Udzielanie kredytów jest jedną z czynności banków przewidzianą w prawie bankowym. Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi zatem odrębny typ umowy nazwanej. Jest to umowa konsensualna, dwustronnie zobowiązująca, odpłatna.

Zawarta w dniu 19 sierpnia 2016 r. umowa podlegała również regulacji szczególnej zawartej w ustawie z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (wg stanu prawnego aktualnego na dzień zawarcia przedmiotowej umowy). Zgodnie z ww. ustawą, na etapie zawierania umowy kredytodawcę obciążają liczne obowiązki związane z formą umowy (art. 29 ust. 1), doręczeniem jej egzemplarza konsumentowi (art. 29 ust. 2) oraz kształtowaniem treści dokumentu umowy (art. 29 ust. 3, art. 30-34 ukk). Postanowienia umowy nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie o kredycie konsumenckim, albowiem w takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy (art. 47). Dokument umowy, który otrzymuje konsument, ma stanowić zwarte kompendium informacji prawnej dla konsumenta, tak aby nie musiał on ponosić kosztów transakcyjnych (wysiłku, wydatków) w celu uzyskania potrzebnych mu wiadomości. Dokument umowy ma być instrumentem redukującym asymetrię informacyjną między kredytodawcą a konsumentem na temat sytuacji prawnej stron (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 1 lipca 2019 r., sygn. V ACa 118/18).

W drodze wykładni prounijnej (art. 10 ust. 2 in principio Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG) należy wyprowadzić nakaz, aby postanowienia zamieszczone w dokumencie umowy lub innym wzorcu były sformułowane w sposób związły. Nakaz ten zmierza do uzyskania większej czytelności dokumentu i uniknięcia negatywnych konsekwencji po stronie konsumenta w postaci tzw. przeładowania informacyjnego, które utrudniałoby mu percepcję treści zawartych w dokumencie (wyrok SOKiK z dnia 7 marca 2005 r., XVII Ama 6/04, Dz.Urz. UOKiK z 2005 roku nr 2, s. 26). Wymaganie związłości odnosi się zwłaszcza do postanowień, które powiadamiają konsumenta o jego uprawnieniach. Postanowienia te powinny przekazywać najistotniejsze wiadomości (esencję informacji). Nie mogą być one nadmiernie obszerne, a więc nie należy oczekiwać, że postanowienia takie dostarczą konsumentowi pełnej i wyczerpującej informacji. Nie można postawić kredytodawcy zarzutu nieprawidłowego postępowania, gdy związane – ale treściwie – sformułuje postanowienia dokumentu umowy.

Jak również wcześniej wskazywano, zgodnie z art. 45 ust. 1 ukk w razie uchybienia przez kredytodawcę określonym obowiązkom informacyjnym na etapie przedkontraktowym, konsumentowi (po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia) przysługuje uprawnienie do zwrotu kwoty kredytu w wysokości kapitału, bez konieczności zapłaty na rzecz kredytodawcy odsetek oraz pozostałych kosztów zastrzeżonych w umowie kredytu (określonych w art. 5 pkt 6 ukk).

Katalog określony w art. 45 ust. 1 ukk ma charakter zamknięty i – jak już wskazywano – ze względu na wyjątkowy, sankcyjny charakter regulacji nie podlega wykładni rozszerzającej ani wnioskowaniu per analogiam. Zastosowanie sankcji kredytu darmowego może mieć miejsce jedynie w wypadku:

1) naruszenia obowiązku zawarcia umowy o kredyt konsumencki w formie pisemnej, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę (art. 29 ust. 1 ukk),

2) braku określenia w umowie takich elementów, jak:

- imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwa) i adres (siedziba) oraz adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych kredytodawcy i pośrednika kredytowego;

- rodzaj kredytu;

- czas obowiązywania umowy;

- całkowita kwota kredytu;

- terminy i sposoby wypłaty kredytu;

- stopy oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury jej zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy

oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;

- rzeczywista roczna stopa oprocentowania oraz całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta ustalona w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia;
- zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejności zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informacji o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1 ukk; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;
- informacji o innych kosztach, które konsument zobowiązany jest ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje;
- termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5 ukk, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;
- prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedury spłaty kredytu przed terminem;
- informacja o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za dokonanie spłaty kredytu przed terminem i zasady ustalenia wysokości tej prowizji.

Sankcja kredytu darmowego może znaleźć zastosowanie także w przypadku naruszenia przez kredytodawcę przepisów limitujących wysokość opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk, oraz wysokość naliczonych konsumentowi odsetek za opóźnienie (art. 33a ukk), jak również w razie naruszenia przez kredytodawcę przepisów ograniczających wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu, w rozumieniu art. 5 pkt 6a ukk (art. 36a – 36c ukk).

W niniejszej sprawie powód zarzucał pozwanemu jako kredytodawcy naruszenie obowiązków informacyjnych wobec konsumenta w związku z zawarciem przez strony umowy o kredyt konsumencki, zawartych w art. 30 ust. 1 pkt 6, 7 i 10, 11, 12 i 16 ukk.

Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 6-8, 10-12 i 15-16 u.k.k. umowa o kredyt konsumencki, z zastrzeżeniem art. 31-33, powinna określać: 6) stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy; 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia; 8) zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania; 10) informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o opłatach, w tym

opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie; 11) roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu; 12) skutki braku płatności, 15) termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym; 16) prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem.

Jak wynika z powyższego, zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 6 ukk umowa powinna zawierać postanowienia dotyczące stopy oprocentowania kredytu (w zw. z art. 10 ust. 2 lit. f dyrektywy 2008/48). Chodzi o stawkę oprocentowania dla odsetek kapitałowych. Powinna to być stopa oprocentowania wyrażona liczbą procentową. Wysokość zmiennej stopy oprocentowania może zależeć od decyzji strony (w praktyce: kredytodawcy) lub wahań wysokości stopy referencyjnej (np. WIRON, WIBOR 3M, EURIBOR 6M, stawki kredytu lombardowego NBP). W tym drugim przypadku kredytodawca powinien przestrzegać obowiązków oraz ograniczeń dotyczących stosowania wskaźników referencyjnych w umowach kredytu konsumenckiego, w szczególności warunków określonych w przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniającego dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz. Urz. UE L 171, s. 1, ze zm.). Jeżeli wysokość zmiennej stopy oprocentowania kredytu zależy od wysokości stopy referencyjnej, w dokumencie umowy należy wskazać tę stopę referencyjną. Może być ona określona powszechnie rozpoznawanym, jednoznacznym skrótem (np. WIBOR 3M). Nie ma potrzeby, aby detalicznie opisywać warunki, na jakich zmienia się stopa referencyjna. Jest to wręcz niewskazane, albowiem są to informacje powszechnie dostępne, a nadmierna szczegółowość regulacji umownych w zakresie udzielonego kredytu może powodować szum informacyjny, wprowadzać dezinformację i poczucie pogubienia ze strony konsumenta. Wbrew zatem zarzutom powoda, pozwany Bank nie miał obowiązku wprowadzać do umowy kredytu definicji pojęcia WIBOR 3M. Wystarczyło podanie, że kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu podpisania umowy wynosiła 8,79 % w stosunku rocznym. Jednocześnie w § 5 umowy wskazano, iż na zasadach określonych w tym paragrafie oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w przypadku zmiany stopy procentowej rynku międzybankowego WIBOR 3M o co najmniej 0,25 p.p. Pozwany wyjaśnił, jak będzie wyglądać zmiana oprocentowania w przypadku zmiany stawki WIBOR 3M. W ocenie Sądu pozwany Bank sprostał w tym zakresie obowiązkowi informacyjnemu.

W ocenie Sądu nawet potencjalne stwierdzenie abuzywności ww. normy umowy nie miałyby wpływu na naruszenie obowiązku informacyjnego, mogącego skutkować sankcją kredytu darmowego. Pod pojęciem zawartego w treści art. 45 ust. 1 ukk, zwrotu „naruszenie” należy rozumieć wyłącznie zupełny brak zamieszczenia w umowie kredytu konsumenckiego konkretnych informacji lub postanowień wymienionych w ust. 1 lub określenie ich w sposób wadliwy, nieprawidłowy, co aktualizować będzie się w zakresie określenia wysokości poszczególnych elementów (np. wysokości stóp oprocentowania, wysokości odsetek dziennych, całkowitego kosztu kredytu). Wskazuje na to w pierwszej kolejności literalne brzmienie art. 45 ust. 1 ukk, który wylicza postanowienia, które umowa powinna określać. Ideą wprowadzenia w ustawie obowiązku informacyjnego skorelowanego z surową sankcją kredytu darmowego było założenie, by konsument mógł ocenić tak ryzyko związane z udzielonym mu kredytem i ocenić konkurencyjność danego produktu, a zatem by mógł podjąć świadomą decyzję co do dokonania określonej transakcji kredytowej z bankiem.

Z powyższym powiązany jest zarzut naruszenia art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk poprzez nieokreślenie należycie zasad i warunków, według których miała następować zmiana przedmiotowego oprocentowania poprzez brak zdefiniowania w szczególności pojęcia „odsetki maksymalne”. Wskazania wymaga, iż zarzut ten jest całkowicie chybiony, gdyż pojęcie odsetek maksymalnych jest zdefiniowane w kodeksie cywilnym, który ponadto jest przepisem imperatywnym, niepodlegającym umownym modyfikacjom. Tym samym zdecydowanie poprawnym zachowaniem Banku było

zaniechanie wprowadzania własnej definicji tego pojęcia, gdyż podobnie jak przy uwagach związanych z pojęciem „WIBOR 3M” definiowanie pojęcia „odsetki maksymalne” mogłoby wprowadzać niepotrzebną dezinformację.

Odnosnie art. 30 ust. 1 pkt 7 ukk w umowie powinna być podana rzeczywista roczna stopa oprocentowania (w zw. z art. 10 ust. 2 lit. g dyrektywy 2008/48). W myśl art. 5 pkt 12 ukk jest to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu. W umowie należy wskazać konkretną liczbę procentową. Niedopuszczalne jest podanie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania kredytu przez określenie jedynie przedziału między pewnymi wartościami liczbowymi. Rzeczywistą roczną stopę oprocentowania można zaokrąglić z dokładnością do – co najmniej – jednego miejsca po przecinku. Jeżeli rzeczywistą roczną stopę oprocentowania obliczono w oparciu o określone założenia (tj. gdy pewne parametry potrzebne do obliczenia wskaźnika nie są znane kredytodawcy), w umowie należy podać wszystkie te założenia. Kredytodawca powinien również zamieścić w umowie informację o całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta (art. 30 ust. 1 pkt 7 ukk w zw. z art. 10 ust. 2 lit. g dyrektywy 2008/48). W myśl art. 5 pkt 8 ukk kwota ta stanowi sumę całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu.

W przedmiotowej umowie kredytu wskazano w § 2 ust. 2, że całkowita kwota do zapłaty przez Kredytobiorcę ustalona w dniu zawarcia umowy wynosiła 309.440,66 złotych. Z kolei w ust. 3 wskazano, iż rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień zawarcia umowy wynosiła 18 %. W § 1 ust. 3-5 w związku z zawarciem umowy i udzieleniem kredytu Kredytobiorca ponosił następujące koszty: a) prowizji bankowej za udzielenie kredytu płatnej jednorazowo w kwocie 55.170,29 złotych, b) składki ubezpieczeniowej z tytułu umowy ubezpieczenia Kredytobiorcy w kwocie 0,00 złotych oraz c) odsetek od kapitału kredytu w kwocie 104.270,37 złotych. Jednocześnie zgodnie z wolą Kredytobiorcy wyrażoną we wniosku o udzielenie kredytu Bank kredytował wymienione koszty udzielenia kredytu, które to koszty zostały ujęte w kwocie kredytu.

Powód zarzucał pozwanemu Bankowi, że w sposób nieuprawniony naliczył odsetki od kredytowanej prowizji za udzielenie kredytu. Naliczenie odsetek od kredytowanych kosztów kredytu wpływa na zawyżenie całkowitego kosztu kredytu. Następuje naliczenie odsetek od kosztów kredytu, a zatem naliczenie „kosztu od kosztu”. Powyższe nie było zgodne z prawdą, albowiem jak wyraźnie wskazano w zacytowanej powyżej treści umowy, całkowita kwota do zapłaty przez Kredytobiorcę uwzględniała koszty kredytu.

Godzi się podnieść, że celem zapewnienia ochrony konsumenta, w art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48 przyjęto szeroką definicję pojęcia całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta. Obejmuje ono wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględnia się także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia. Wskazana definicja odnosi się zatem zarówno do kosztów związanych z otrzymaniem kredytu, jak i wykorzystaniem go w czasie (por. wyrok (...) z 16 lipca 2020 roku w sprawie C-686/19). Analogicznie, w art. 5 pkt 6 ukk całkowity koszt kredytu określono jako wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże – jeżeli są znane kredytodawcy – oraz koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach – z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta. Definicja zawarta w ustawie o kredycie konsumenckim nie koliduje więc z definicją umieszczoną w dyrektywie.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że obowiązujące przepisy nie wprowadzają zakazu naliczania odsetek od kredytowanego kosztu kredytu. Wynika to z treści art. 5 pkt 7 ukk w którym *expressis verbis* mowa jest o „kredytowanych kosztach kredytu”. Ustawa nie zakazuje kredytowania takich kosztów, a jedynie wyłącza je z zakresu pojęcia całkowitej kwoty kredytu. Składniki kosztu kredytu mogą być kredytowane przez kredytodawcę.

Również w literaturze wskazuje się, że dopuszczalne jest finansowanie kosztów kredytu udzielonego przez bank oraz naliczanie odsetek od kwoty przeznaczonej na ten cel. Brak jest podstaw do przyjęcia w przepisach ustawy o kredycie

konsumenckim odmiennych zasad pobierania odsetek od wykorzystanego kredytu, zależnych w szczególności od tego, czy celem kredytowania są koszty udzielanego kredytu (J. Gil, M. Szlaszyński, Problematyka odsetek od kredytowanych kosztów bankowego kredytu konsumenckiego, „Monitor Prawa Bankowego” z 2022 roku Nr 6, s. 59-74). Podobnie T. Czech, Kredyt konsumencki, Komentarz, wyd. II, Warszawa 2018r. art. 5) wskazuje, że pojęcie "wyplaconej kwoty", o której mowa w art. 5 pkt 10 ukk, obejmuje także część kapitału kredytu przeznaczoną na sfinansowanie kosztów związanych z tym kredytem. Przemawia za tym wykładnia językowa omawianego przepisu - przepis ten nie wymaga, aby wypłata nastąpiła do rąk konsumenta. Wypłata może być również dokonana w celu pokrycia zobowiązań konsumenta (w tym zobowiązań do zapłacenia kosztów związanych z kredytem). Ponadto - istota omawianego w tym miejscu zagadnienia została wyjaśniona w wyroku TSUE z dnia 21 kwietnia 2016 roku, C – 377/14. Sprowadza się ona, najogólniej rzecz ujmując, do tego, że włączenie jakiegokolwiek kwoty należącej do całkowitego kosztu kredytu do całkowitej kwoty kredytu może mieć wpływ na obliczenie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania i w konsekwencji może wpłynąć na prawidłowość informacji, które kredytodawca powinien wskazać w danej umowie o kredyt (vide pkt 89 i 91 uzasadnienia).

W konsekwencji przyjąć należy, że w umowie kredytu zawartej przez pozwanego Bank prawidłowo wskazano zarówno rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, jak i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki, wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia.

Odnosnie art. 30 ust. 1 pkt 10 ukk w umowie należy wymienić koszty (inne niż odsetki), które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki (w zw. z art. 10 ust. 2 lit. k dyrektywy 2008/48). Chodzi o wszelkie elementy, które składają się – oprócz odsetek – na całkowity koszt kredytu. W szczególności kosztami takimi są opłaty (w tym opłaty za prowadzenie rachunków), prowizje, marże oraz koszty wymaganych usług dodatkowych (w tym koszty ubezpieczeń), zastrzeżone na rzecz kredytodawcy lub osób trzecich. Opis danego kosztu powinien obejmować jego wysokość (w jednostkach pieniężnych) lub podstawy obliczania tej wysokości. Z konstytucyjnej zasady wolności działalności gospodarczej oraz zasady wolności umów (art. 20 Konstytucji RP, art. 353¹ k.c., art. 110 pr. bank.) wynika swoboda kredytodawców co do ustalania wysokości opłat i prowizji w umowach oraz wzorcach umowy. Wysokość tych należności nie musi zasadniczo odzwierciedlać kosztów ponoszonych przez kredytodawców. Opłaty i prowizje – z pewnymi wyjątkami – mogą być dla kredytodawcy źródłem zysku.

Jeżeli wysokość kosztów lub przesłanki ich naliczania mają ulegać zmianie, w umowie należy odpowiednio skonkretyzować podstawy do modyfikacji tych elementów. Modyfikacja może następować automatycznie lub zależeć od decyzji kredytodawcy. We wzorcu umowy kredytodawcy nie można przyznać pełnej swobody decyzji co do zmiany wysokości oraz warunków kosztów związanych z kredytem konsumenckim, jak również wprowadzić ogólnikowych (blankietowych) podstaw takiej zmiany. Byłoby to niedozwolone postanowienie umowne według art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 1 kc. W orzecznictwie SOKiK uznaje się, że – stosownie do okoliczności – klauzula wprowadzająca we wzorcu umowy opłatę lub prowizję od konsumenta może stanowić niedozwolone postanowienie umowne (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 1 kc). Zastrzeżenia SOKiK dotyczą m.in. wysokości opłaty lub prowizji, sposobu sformułowania klauzuli (np. co do wymagania jednoznaczności i zrozumiałości), a niekiedy kwestionuje się w ogóle dopuszczalność nałożenia na konsumenta we wzorcu umowy obowiązku uiszczenia danej opłaty lub prowizji.

W ocenie Sądu powód niezasadnie twierdził, że pozwany Bank nie wskazał warunku determinującego zmianę kosztów kredytu oraz jakoby zastrzegł dla siebie prawo do zmiany kosztów kredytu w oparciu o przesłanki, które zostały sformułowane w sposób dowolny i niejasny. W § 6 umowy kredytu powołano się na Taryfę Opłat i Prowizji, którą powód zdaje się całkowicie ignorować. Niezależnie od powyższego w § 6 ust. 2 umowy kredytu w sposób bardzo szczegółowy opisano warunki, których wystąpienie mogło generować zmiany opłat i prowizji. Bank nie zaniechał przy tym wskazania kosztów związanych: a) ze zmianą na wniosek kredytobiorcy harmonogramu spłaty kredytu, b) ze zmianą stopy procentowania kredytu ze stałej na zmienną lub odwrotnie, c) z opłatą za zawarcie aneksu restrukturyzacyjnego, d) z opłatą za zaświadczenie o kwocie pozostałej do całkowitej spłaty kredytu, e) z opłatą za wydanie opinii dotyczącej realizacji umowy kredytu, f) z zaświadczeniem o spłacie kredytu.

Wskazanie przez kredytodawcę, w sposób określony w umowie podstaw zmiany i udzielenia informacji kredytobiorcy o zmianie opłat i prowizji nie stanowiło o niedochowaniu należytej staranności i nie można postawić Bankowi zarzutu zawinonego błędnego poinformowania kredytobiorcy. Uwzględniając zasadę proporcjonalności w zastosowaniu sankcji, w kontekście zarzutów podniesionych przez stronę powodową co do udzielania kredytobiorcy informacji co do zmian opłat i prowizji nie sposób jest uznać, że doszło do takiego naruszenia, które powinno być obarczone sankcją kredytu darmowego. Zmieniona tabela obowiązywała Kredytobiorcę o ile Bank doręczył mu treść zmian, a Kredytobiorca nie wypowie Umowy w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia tej zmiany.

Odnośnie art. 30 ust. 1 pkt 12 ukk w umowie należało wymienić skutki braku płatności kredytu. Powód wskazywał, że pozwany Bank zaniechał określenia w zakresie ewentualnych opłat i kosztów kredytu – kosztów sądowych i egzekucyjnych określonych ustawowo w sytuacji, które mogłyby powstać w razie zaniechania wykonywania zobowiązań kredytowych przez kredytobiorcę nawet z przyczyn od niego niezależnych. Zgodnie z treścią § 7 umowy w przypadku opóźnienia w terminowym regulowaniu przez Klienta zobowiązań pieniężnych wynikających z umowy Bank miał pobierać od kwoty niespłaconych w terminie zobowiązań podwyższone odsetki, w wysokości odsetek maksymalnych. W § 9 umowy ponadto wskazano przesłanki pozwalające rozwiązać umowę przez Bank do których m.in. należało opóźnienie Kredytobiorcy z zapłatą pełnej raty wynikającej z harmonogramu spłat, za co najmniej jeden okres płatności pod warunkiem wezwania Kredytobiorcy przez Bank do zapłaty zaległości w terminie nie krótszym niż 14 dni roboczych i braku spłaty zaległości w odpowiedzi na to wezwanie we wskazanym przez Bank terminie oraz niedotrzymania przez Kredytobiorcę warunków udzielenia Kredytu. Jednocześnie skutki niewykonania zobowiązań przez strony uregulowane są również w kodeksie cywilnym, który przewiduje rozwiązania chroniące zarówno dłużnika w przypadku braku zawinienia w wykonaniu zobowiązania oraz wierzyciela wyposażając go w środki prawne pozwalające dochodzić wykonania zobowiązania.

Powyższe wskazuje, że pozwany Bank wywiązał się z obowiązku wskazania skutków braku płatności kredytu, a ochrona Kredytobiorcy w przypadku braku zawinienia przez niego w spłacie zobowiązania znajduje swoją regulację wprost w przepisach kodeksu cywilnego. Tym samym nie doszło do naruszenia również i tego postanowienia.

Odnośnie art. 30 ust. 1 pkt 15 i 16 ukk w umowie należało wymienić termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym oraz prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem. Wbrew twierdzeniom powoda w treści § 10 umowy wprowadzono procedurę odstąpienia od umowy przez Kredytobiorcę, natomiast w § 13 umowy przewidziano możliwość przedterminowej całkowitej spłaty kredytu. W przepisach tych szczegółowo została określona procedura skorzystania przez kredytobiorcę z powyższych mechanizmów.

Zgodnie z ugruntowanym poglądem doktryny, przewidziany w powołanej regulacji obowiązek informacyjny dotyczy wyłącznie 14-dniowego terminu na odstąpienie od umowy przewidzianego w art. 53 ust. 1 ukk Skoro więc z dokonanych ustaleń faktycznych wynika, że Umowa kredytu szczegółowo opisywała sposób i skutki odstąpienia konsumenta od niej oraz obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu i odsetek, to nie zaktualizowała się opisana w art. 45 ust. 1 w zw. z art. 30 ust. 1 pkt 15 ukk przesłanka do zastosowania sankcji kredytu darmowego.

Należy również wskazać, iż umowa kredytu w sposób wyczerpujący reguluje kwestię ewentualnej zmiany kosztów kredytu. Wcześniejsza spłata kredytu nie powoduje, że wysokość tych kosztów ulega zmianie, lecz jedynie, że część z nich przestaje być należna. Wskazana regulacja dotyczy określenia zasad zmieniania nominalnej wysokości umówionych kosztów, a nie informowania o zasadach proporcjonalnego zwrotu tychże kosztów przy ich niezmienionej wysokości. Ponadto przepisy ustawy nie nakładają na kredytodawcę obowiązku poinformowania konsumenta o uprawnieniu wynikającym z art. 49 ukk, a w szczególności o wysokości ewentualnych kwot należnych do zwrotu w związku z wcześniejszą spłatą kredytu. Kredytodawca jest zobowiązany wyłącznie do zagwarantowania w umowie

prawa kredytobiorcy do wcześniejszej spłaty kredytu (art. 30 ust. 16 ukk) które to prawo w zawartej przez pozwanego umowie zostało kredytobiorcy przyznane.

W podsumowaniu powyższych rozważań wskazania wymaga, iż pozwany, jako kredytodawca, nie dopuścił się naruszenia obowiązków określonych w art. 30 u.k.k., które stanowiłyby podstawę do skorzystania przez kredytobiorcę z sankcji kredytu darmowego, o której mowa w art. 45 u.k.k.

W tym stanie rzeczy Sąd na podstawie w/w przepisów orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc. W niniejszej sprawie Sąd w całości oddalił powództwo wytoczone przez powoda. Dlatego też to powód jest tą stroną procesu, która przegrała przedmiotową sprawę, w związku z tym obowiązany jest zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu. Warunkiem zasądzenia od strony przegrywającej na rzecz przeciwnika kosztów procesu jest zgłoszenie żądania, który w niniejszej sprawie został spełniony, albowiem wniosek taki został zgłoszony w odpowiedzi na pozew. W skład kosztów należnych stronie pozwanej wchodzi: wynagrodzenie adwokata w kwocie 5.400 złotych i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych (punkt II wyroku).